

Goran Gluvić

Pretvarjanja

(igra)

Osebe

Vojc - nekaj čez trideset, nekdanji novinar

Vesna - nekaj čez trideset, sestra

Vito - okrog štirideset, brat, oficir za specialne naloge

Lahki - okrog štirideset, svak, Vitov sodelavec

Stari - čez šestdeset, oče, nekdanji oficir JLA

Prizorišče:

Dnevna soba štirisobnega stanovanja s stilskim pohištvom. Na levi kuhinja, ki jo ločuje masivna lesena pregrada. V ozadju dva vhoda. Televizor, trosed, naslanjač, klubska miza in obešalnik.

Pri vključitvi televizorja v posameznih prizorih, se prostor napolni z različnimi zvokovnimi in slikovnimi informacijami.

1

VOJC (sedi v naslanjaču, gleda poročila na TV, nejevoljen je, preskakuje programe): Leta in leta poslušam ta drek. Polna usta ga imam, pa še vedno tlačim vase. (Se zazre v ekran.) In še vedno ne odneham. Te kurčeve informacije, ki so čista laž. (Premor.) Lepo jih je poslušati, ko lažejo. (Premor.) Zakaj ne ugasnem televizorja? (Premor.) Morda da bi izvlekel kakšno resnico iz teh tisočih laži? (Premor.) Jebemti, kako sem vsega sit. (Premor.) Še sreča, da jaz več ne širim tega smradu, ki mi je zatlačen v usta. (Premor.) Kaj vse moramo požre-

ti, da bi preživali. (Premor.) Vseeno nam tega ne bi bilo treba. (Oglasi se mobilni telefon.) Ja, kaj je? (Poslušaj.) Vem, da so cenejšje, a so za en drek, plastične, brez okusa. Tega v naših trgovinah ne bomo prodajali, si razumel? (Poslušaj.) Kdo mi pravi, da se ne obnašam tržno? Naj te spomnim... Ja, ja. Vsakič te bom spomnil na tiste gnile banane. (Poslušaj.) Vedno imam prav. Ja, danes bomo zaslužili, jutri pa nas se bodo izogibali, kot da smo se okužili... (Poslušaj.) Prav, pa jih ne bomo prodajali, če nam jih pravočasno ne dobavijo iz Dalmacije ali Makedonije. Da, to je moja zadnja beseda. Nič ne podpišem. Vse ima svoje meje, tudi posel. (Odloži mobilni telefon.) Drekač. (Ugasne televizor in odvrže pilota.)

STARI (vstopi s cekarjem v roki, ga položi zraven obešalnika, nato sleče plašč.)

VOJC: Si že nazaj? Si prinesel kar sem ti naročil?

STARI: Trgovina je zaprta.

VOJC: Ob tej uri? (Vzdihne.) Ne vem koji kurac te pošiljam v štacuno?

STARI: Mene nihče ne pošilja. Ko grem, grem prostovoljno.

VOJC: No, ja ...

STARI: Trgovina je zaprta.

VOJC: Kurac je zaprta. Te trgovine, kamor ti hodiš in trdiš, da je zaprta, že dve leti ni več, jebemti. Zaprli so jo, ko so zgradili tisti hipermarket.

STARI: Saj sem rekel, da je zaprta.

VOJC: Ne more biti zaprta, če je ni več. Ker ne more biti odprta, potem ne more biti zaprta. Razumeš?

STARI: Ne.

VOJC: Zakaj nisi šel v hipermarket?

STARI: Rekel si, naj grem v trgovino.

VOJC: Ne me zajebavat. Tudi hipermarket je trgovina.

STARI: Je, sin, je, vendar to ni trgovina, v kakršni je prodajala Angelca. Imela je...

VOJC: Velike joške. Daj, Stari, to zgodbo si že tisočkrat povedal.

STARI: Ko sem bil mlajši. Zdaj me joški več ne zanimajo. Hotel sem reči, da se je vedno prijazno nasmejala. Tisti v hipermarketu se sicer nasmehnejo, a drugače ... Saj so prijazni, čutiš pa, da so prijazni, zato ker jim je nekdo ukazal, naj bodo prijazni.

VOJC: Okej, Stari, ne me delat živčnega. Torej nisi prinesel kruha?

STARI: Nisem.

VOJC: Kaj bova pa jedla?

STARI: Špagete. Špagete lahko ješ brez kruha.

VOJC: Si si danes vzel poseben dan, da me boš zajebaval, ali kaj? (Vzame telefon in odtipka številko.) Dobro veš, da ne moram špagetov. Halo. Vojc pri telefonu. Si ti Aco? Daj prinesi mi gor dve pici. Ja, kot ponavadi.

STARI (vzame časopis iz cekarja in sede na drugi naslanjač): Z Angelco si deliva isto usodo. Ko sem prišel v Slovenijo, sem bil mlad poročnik, ona pa je začela delati v tisti trgovini. Najbrž bi se poročila, toda njen oče ni maral nas južnjakov... Saj je vseeno. Poročil sem se s tvojo mamo, naj počiva v miru, pa mi je na žalost rodila tepca ... Intelektualca bedaka ... To ji zamerim.

VOJC: Nehaj, Stari, ne bova se prepirala. Tudi mati je bila Slovenka in njeni starši so te imeli rajši kot njo, ti pa vedno potegneš tisto zgodbo z Angelco ... Tako kot ti ustreza.

STARI: Ne vem, kako lahko ženska rodi inteligentnega bedaka.

VOJC: Stari, prosim te, ne pogrevaj starih reči ... Vem, o čem boš sedaj razpredal ...

STARI (kaže na naslovnico časopisa, malo je razburjen): Tukaj zgoraj bi moralo pisati: glavni ali odgovorni urednik, potem Vojslav...

VOJC: Ti kar sanjaj, Stari.

STARI: Tukaj bi morali tiskati tvoje ime. Takšnega novinarskega talenta ni imel cel svet.

VOJC: Ne pretiravaj.

STARI (odvrže časopis): Cel svet... Ti pa prodajaš sadje in zelenjavo. Sramota!

VOJC: Ukvarjam se s komercialnimi posli.

STARI: Od kdaj pa je šverc komercialni posel?

VOJC: Jebemti, stari, a nimaš drugega dela? Kaj ti veš o biznisu?

STARI: Dovolj, da vidim, da si ti za biznis kot... (Išče primerno pri-
spodobo.) Kot... Kot osel za umetnostno drsanje.

VOJC: No, ja, primerjava pa taka.

STARI: Vem, da ni najboljša. Toda ti si nekoč kot novinar znal v svo-
jih kolumnah... uh! Kako rad sem bral tvoje kolumne. Seveda se
nisem vedno strinjal s tvojim mnenjem, sem ga pa cenil.
Ponosen sem bil nate. Upal sem, da boš nekoč...

VOJC: Lizal rit oblastnikom, da bi me postavili na mesto odgovor-
nega ali glavnega urednika. Si to upal?

STARI: Ne. Upal sem, da boš jedel v pravih lokalih, ne pa naročal
pic po telefonu. (Premor.) A veš, da je tista trgovina, v kateri je
delala Angelca, zaprta? Vedno ko grem tja, da bi nekaj kupil, je
zaprta. Zato nisem prinesel kruha. Sicer pa, tudi oblastniki so
morali lizati nekemu pete, da bi prišli na oblast. Tudi švercerji...

VOJC: Okej, Stari, zmagal si. Priznam, da sem zafural svoje življenje,
pa kaj! Nisem ne prvi ne zadnji. Nisem imel nobene Angelce, ki
bi se jezila z nasmeškom.

STARI (zasanjano): Da, Angelca. Z njo si deliva isto usodo. Ko so
njo upokojili, so zaprli tisto trgovino. Ko so mene upokojili, so
zaprli armijo. Morda bi oboje zaprli že prej, a so čakali, da se naj-
prej upokojiva midva. Vedeli so, da nikoli ne bi pristala na delo
v hipermarketu. Midva sva delala za ljudstvo, za navadne ljudi,
za preproste ljudi, ne za direktorje, za upravo, za izkoriščevalce,
ki bi se na najinih plečih bogatili in naju izkoriščali.

VOJC: Star si petinšestdeset let, pa še vedno naiven. Služil si dikta-
torju in njegovi partiji, če si pozabil.

STARI (ga ostro pogleda): To si rekel sedaj in nikoli več! Služil sem
narodu. Zapomni si. (Jezno gleda predse.)

VOJC: No, daj, pomiri se. Malo sem te sprovciral. Tako pač pišejo
v časopisu, za katerega sem nekoč pisal, in bi moral po tvojem
mnenju postati glavni ali odgovorni urednik.

STARI: Oni pišejo? Ni res. Oni nakladajo. In serjejo. (Najde škatlico tablet, jo vzame in pogoltne.) Kaj oni vedo, kaj sem jaz delal, kaj sem jaz mislil. Tisoč rekrutov je šlo skozi mojo *obuko*. Takrat ko sem jih reševal v nevihti na Pokljuki, sem misli na njega in partijo, o pa ja, zelo sem mislil na njega in partijo. In če ne bi mislil na partijo, jih ne bi rešil, se mi zdi. Daj, fant, primi za vrv, medtem ko jaz mislim na partijo. Čim bolj bom mislil nanjo, tem bolj se boš ti zvelkel iz prepada. Takrat ko so prihajali nepismeni, ki so prvič videli Alpe, to skladovnico skal, ki je štrlela v nebo in so jokali in se tresli, ko so... Takrat ne misliš ne na zastavo ne na grb, ne na...

VOJC: Pomiri se. Provociral sem te.

STARI: Samo jaz sem jih razumel. Zakaj? Zato, ker sem nekoč tudi jaz vse to preživeljal.

VOJC: To je zdaj že preteklost. To je mimo.

STARI: Nič ni mimo! Tu v meni je (Se trka po prsih.) in nikoli ne bo mimo. Kot skala, ki visi nad usodnim prepadom. Tako. Zdaj grem pa počivat. Če bi ti postal glavni ali odgovorni urednik tega časopisa, Jugoslavija ne bi razpadla.

VOJC: Ja pa ja, prav gotovo. Pojdi počivat. Za danes si že limitiral svoje razburjenje.

STARI: In tista trgovina z Angelco bi še naprej živelja. Propaganda tega časopisa je zavedla narod. Zaprla Angelčino trgovino. Če bi ti postal ... Pa si vse zasral. Globoko si me razočaral.

VOJC: Eden je moral zasrati. Daj, Stari, pojdi v svojo sobo in piši tiste svoje spomine.

STARI: Prvič, to niso spomini, pač pa znanstveno delo. Drugič, pisal bom, vendar ne na tvoj ukaz.

VOJC: Prav, potem pojdi v svojo sobo in ne piši svojega znanstvenega dela.

STARI: Saj grem, saj grem. Sadje in zelenjava. Novinarski genij prodaja sadje in zelenjavo. (Odide v sobo.)

Oglasi se telefon.

VOJC (vzdigne slušalko): Ja! A ti si, Lahki? Kje drugje naj bi bila? (Poslušča.) Bosta že sama uredila. Kaj naj ti rečem? Če želiš laga-

ti, laži travam in oblakom. (Poslušaj.) Vem, da jo ljubiš. Poslušaj, Lahki, vem, da se pretvarjaš, da si pijan in jaz nisem ... Prav, se vidimo in ne delaj pizdarij. (Odloži telefon.)

Oglasi se zvonec na vhodnih vratih, Vojc odide.

STARI: (se vrne; s sabo prinese dva fascikla in ju položi na mizo, nato ju odpre.)

VOJC (se vrne s pico; pogleda na mizo): No, Stari, vidim, da si spet začel.

STARI: Kaj sem začel?

VOJC: Dobro veš, da rabim mizo.

STARI: Zakaj?

VOJC: Za pico, za pivo, za ... Ti mi pa postaviš te posrane fascikle. Namenoma. Da bi me spravljal ob živce.

STARI: To niso posrani fascikli. Tu notri so dokazi.

VOJC(zloži z mize fascikle in nanjo postavi pizzi): Komu mar za dokaze?

STARI: Za bodoče rodove. Da se bodo naučili, kako se ne sme ravnati.

VOJC: O, ja, prav bodoči rodovi bodo množično navalili na te dokaze in se učili, učili, učili in naučili, da nič ne vejo in da nikoli ne bodo nič vedeli. (Odide po pivo in se takoj vrne.)

STARI: Kaj si hotel reči?

VOJC: Nič. Vzemi pico in jej.

STARI: Ne bom jedel pice. Ne vem, zakaj jo vedno naročaš, takrat ko jaz ne prinesem kruha iz trgovine. Kaj si hotel reči? Da tu niso dokazi. (Odpre fascikel.) Natančno sem preštudiral. Z Vrhniko ne bi smeli spustiti tankov brez pešadije.

VOJC: In kaj bi bilo, če bi bila pešadija? Bi zmagali?

STARI: Ni stvar v tem. Stvar je v tem, da se tako ne dela. Če že začneš vojno, je ne začneš s paradom.

VOJC: In to si preštudiral iz časopisnih člankov? Odličen dokazni material. Mar ne veš, da so časopisi notorični lažnivci.

STARI: Vem, vendar jaz znam brati med vrsticami.

VOJC: Res?

STARI. Res.

VOJC: Bi me rad spravil v smeh, kaj?

STARI: Ne. Resno ti pravim.

VOJC: V redu. Potem si pa prebral tudi moj današnji članek.

STARI: Tvoj članek? Si spet kaj napisal?

VOJC: Sem.

STARI: Si se spet začel ukvarjati z novinarstvom?

VOJC: Saj se že vseskozi, po malem.

STARI: Pokaži mi ga.

VOJC: Ah, več člankov je, polemik, odprtih pisem ...

STARI: Kje si to objavil? V kakšnem časopisu, ki ga ne berem?

VOJC: Nisem objavil, ker se tega ne da objaviti ...

STARI (veselo): Je tako ostro, da režeš še bolj, kot si nekoč, v središču duše ... In ti nihče noče objaviti?

VOJC: Ne, Stari, prej sem pisal, tako da se je bistvo dalo brati med vrsticami. Sedaj pa pišem le med vrsticami.

STARI: Ne razumem.

VOJC: Bistveno.

STARI: Bistveno? Kaj?

VOJC: Pišem le tisto, kar je bistveno. In bistveno je med vrsticami, zato ne rabim računalnika, črk, stavkov in podobne navlake.

STARI (razočarano): Torej nič ne pišeš.

VOJC: Samo tisto, kar je med vrsticami. Ti si pa rekel, da znaš brati med vrsticami. Torej, preberi.

STARI: Nič ne pišeš. Vojc, norčuješ se iz lastnega očeta. Sprašujem se, kako lahko tako neumen oče spočne tako pametnega sina. Če bi vedel, da boš to, kar si sedaj, bi te poslal na vojaško akademijo. Tam bi te naučili pameti in discipline. Postal bi oficir in bi ...

VOJC: Bil zdaj mrtev, ali pa bi se zagovarjal na haškem sodišču. (Ponudi očetu kos pice.) Daj, jej. Pomiril si boš živce.

STARI: Ne morem jesti.

VOJC: Nisi lačen?

STARI: Sem, a kruha nimava.

VOJC: Ni kruha, pa kaj. Pica se je brez kruha.

STARI: Jaz je ne morem.

VOJC: Pri pici je kruh spodaj. Pravzaprav je to kruh, naložen s paradižnikom, sirom, origanom ...

STARI: Zate je morda to kruh, toda zame je kruh kruh. Štruca, hlebec... To je kruh!

(Premor.)

STARI: Računal sem na Vita. On bi moral nadaljevati našo družinsko tradicijo. Že tvoj praded je bil ...

VOJC: Nehaj, Stari, saj Vito je oficir.

STARI: Je, a je tudi dezertiral! V naši družini ni nihče dezertiral, razen mojega sina. Tega črnega madeža ne bomo sprali niti v tisočih letih ne.

VOJC: Vito nikoli ni bil za vojaka. Na akademijo je šel zaradi tebe. No, tudi iz prepričanja, da so ženske nore na uniforme, pa plača ni bila slaba. Stanovanje si tudi dobil sorazmerno hitro, le če nisi silil v glavna mesta.

STARI: Dezertiral je!

VOJC: Povej mi, zakaj očetje vedno nekaj kalkulirate s svojimi otroki, jim izbirate fakultete ...

STARI: Zato ker vas imamo. Če vas ne bi imeli, vas ne bi usmerjali. Če pa vas ne bi smeli usmerjati, vas potem ne bi želeli imeti.

VOJC: No, ja. Meni ne moreš očitati, da se nisem opravljal vojaškega poklica.

STARI: Misliš, ko si služil vojaški rok. To ne šteje.

VOJC: Vem, da to ni nič zate. Ti rabiš kariero za potrdilo o verodostojnosti poklica. Ne, nisem mislil na vojaški rok. Na novinarstvo. Si kdaj pomislil, da je novinarstvo le del vojaške mašinerije.

STARI: Na kaj ciljaš. Na vojne razmere?

VOJC: Ne. Ali ne vidiš naslovov v časopisih? Način izražanja je vojaški. V njih je učna ura iz vojaškega jezikoslovja.

STARI: Na primer?

VOJC: Na primer: Angleži premagali Nemce.

STARI: Ne razumem. A v nogometu?

VOJC: Ja, v nogometu, na primer.

STARI: Ne razumem.

VOJC: Potem ti ne morem pomagati.

STARI: Pa mi vseeno pomagaj.

VOJC: Ni iks milijon Angležev premagalo iks milijon Nemcev, pač pa nogometna ekipa.

STARI: Še vedno ne razumem.

VOJC: Jebiga, Stari, in ti si bil nek visoki častnik. Če si že moral lagati vojakom, bi moral vsaj vedeti, zakaj jim lažeš. Nič čudnega, da se sedaj ne znajdeš v hipermarketu.

STARI: Take žalitve ne bom dovoli! Ven iz mojega stanovanja!

VESNA (pride iz spalnice, neurejena je, zeha): Kaj je, Stari, spet mečeš Vojca iz stanovanja?

STARI: Užalil me je.

VESNA (sede zraven Vojca): Morda pa ti je spet povedal kakšno resnico, ki te je zbolela v dno riti. (Vzame kos pice.)

STARI: Ne bodi nesramna. Vesna. Moja hči si in rad te imam.

VESNA: Stari, ti si me naučil takšne neposredne govornice. Zdaj ko si se pomehkužil, pa ti gre na živce. (Premor.) Stari, poslovenil si se.

STARI (vstane, v očeh se mu nabirajo solze): To mi je hvala lepa za vse, kar sem storil za vaju.

VESNA: Ja, to je hvala.

STARI (vzame fascikle in odide v sobo): Da sem se poslovenil? Kaj takega?

VOJC: Lahki je klical. Kaj sta spet imela?

VESNA: Kurba se okrog. Ubila ga bom! (Vstane.) Ubila ga bom!

VOJC: Da je ženskar, si vedela pred poroko.

VESNA: Zadavila ga bom s tisto zlato verigo, ki jo nosi okrog vratu!

VOJC: Poslušaj, Vesna, bodi strpna...

VESNA: Naj bom strpna! A veš, kaj mi dela? Pred mojimi očmi otipava druge ženske!

VOJC: Ne, nisem mislil na takšno strpnost. Hotel sem reči, da bodi strpna glede ubijanja. Ta posel bo prej ali slej kdo drug opravil namesto tebe.

VESNA: Na kaj namiguješ?

VOJC: Že desetletja ni ostarelih mafijskih šefov. Nobeden ne preživi petinštiridesetih let. Mladi ne spoštujejo avtoritet, šefi so vedno mlajši, in vedno mlajši bodo, dokler se ne bodo ustavili v embriu, dokler jih več nihče ne bo spočel.

VESNA: Moj Lahki ni mafijec.

VOJC: Jaz pa tu ne sedim in se ne pogovarjam s tabo.

VESNA (spet sede zraven Vojca in ga prime pod roko): No, ja, res se drži s čudnimi tipi.

VOJC: Lahki pa ni čuden?

VESNA: No, ja, je. Zato mi je všeč. Nekaj posebnega je. Lep je, ima mehko kožo in mehko dušo.

VOJC: In ti bi takšnega ubila?

VESNA: Bi. (Pogleda Vojca v oči.) Ko te je klical, a je bil pijan?

VOJC: Z jezikom je opletal kot albatros s krili, ko se spusti na zemljo.

VESNA: Lahki zna ljubiti kot pravi pesnik. Ne pa kot tisti pesniki, ki tudi pišejo poezijo. Zaradi mene se je napil. (Se zdrzne.) Ampak, vseeno ga bom ubila! (Vstane.) Poglej me, Vojc.

VOJC: Gledam te.

VESNA (se postavi): A sem dobra pička, a mi kaj manjka?

VOJC: Jebiga, jaz te gledam kot sestro.

VESNA: Pozabi, da sem ti sestra. Glej me kot žensko.

VOJC: Ne morem te, razumeš, ti si moja sestra.

VESNA: A nikoli nisi videl ženske v meni?

VOJC: Nikoli.

VESNA: Kaj pa si videl?

VOJC: Trapasto sestro, ki je vedno hotela vzbujati pozornost s svojimi norčijami. (Kratek premislek.) Naj ti bo, dobra pička si. Če ne bi bila moja sestra, bi te hotel na vsak način pofukati. Takoj, tu in zdaj.

VESNA: Vojc! Ne bodi predrzen! Hotela sem le slišati, če imam dobro postavo.

VOJC: Dobro postavo ima tudi kip Afrodite, pa je noben ne fuka.

VESNA: In kaj je Lahki še povedal?

VOJC: Da te bo ubil, če se ne vrneš v dveh urah in ne poskrbiš za hčere. Najbolje bi bilo, da bi organizirata dvoboj.

VESNA: On bo mene ubil? Jaz bom njega ubila! Zapomni si. (Odide v sobo.)

VOJC: Zapomnil si bom. (Vzame pilota in vključi televizor, spet poročila.) Že spet isto!

2

Vito stoji s kovčkom v roki Elegantno je oblečen. Odloži kovček in si ogleduje prostor. Prikimava, stiska ustnice. Sleče plašč in ga položi na naslanjač. Pride Vojc, v rokah drži pločevinko piva. Ko zagleda Vita, zastane.

VITO (se nasmehne): Kot vidim, ti kaos tega sveta ni prišel do živga. Še vedno si isti idiot. Čepiš doma, se samemu sebi smiliš zaradi neuspešne novinarske kariere. Piješ pivo, ješ pizze, se rediš, življenje pa gre mimo tebe. Kako ti vse to uspeva po tolikih letih? Si robot?

VOJC: Kaj hočeš od mene?

VITO: Počasi, Vojc, tudi to pride na vrsto. (Odpre kovček in potegne steklenico penine.) Prinesi kozarca, da nazdraviva s pravo pijačo. Tudi druge pijače obstajajo, Vojc, ne samo pivo, a ti tega nihče ni povedal?

VOJC (vzame kozarce za penino iz kredence): Izvoli.

VITO: Koliko časa se nisva videla? (Natoči v kozarce.) Deset, enajst let?

VOJC: Poslušaj, jaz sedaj živim mirno življenje. Morda se boš smejal, toda našel sem svoj notranji mir.

VITO (se zasmeji): Notranji mir? No, na zdravje.

VOJC: Na zdravje.

Spijeta.

VITO: Notranji mir, torej? Lepo. Edino tebi je uspelo najti notranji mir, medtem ko se svet duši v svojem propadu. Veš, kaj ti bom rekel? Sploh me ne presenečaš. Res da sem se nasmejal, vendar me ne presenečaš. To desetletje, ko sem blodil po svetu kot izgubljena in nesrečna duša, sem se kdaj pa kdaj ustavil ob kakšni reki, ob kakšnem jezeru, pred kakšnim oceanom in se zagledal v vodo. Spraševal sem sel, le kaj me žene, da se nenehno selim iz kraja v kraj. Nemir? Strast? Preprosto potreba po potepanju? Toda zakaj, zakaj je tako? Res je, nikoli nisem našel odgovora, čeprav sem ure in ure zrl v različne vode. Potem pa sem se spomnil nate, vedno sem se spomnil nate in se potolažil, rekel sem si: Vojc je prav gotovo našel svoj notranji mir. In sem zavpil v nebo: oh, kako mi je všeč ta zapečkar!

VOJC: Ne pozabi, jaz sem jo ljubil.

VITO: Koga?

VOJC: Njo.

VITO: Njo? Na katero »njo« misliš?

VOJC: Ne sprenevedaj se, jebemti! Jaz sem jo ljubil, ona je ljubila mene. Načrtovala sva poroko, kup otrok, ti pa si mi jo speljal izpred nosa. Z lažnivimi obljubami o boljšem življenju. O boljšem življenju nekje v tujini.

VITO (natoči še enkrat): Aha, to te muči. Sicer bi sedaj padla drug drugemu v objem, ko se nisva videla toliko let. Poslušaj, resnico ti bom povedal. Prvič, da sem ti jo speljal izpred nosa. Toda spomni se, kakšen je bil tvoj nos: vihal si ga. Namesto da bi jo zagrabil po moško in ji rekel: Moja si!, si ti vihal nos.

VOJC: Obljubljal si boljše življenje v tujini! Glamur, si ji govoril, ti si glamur in h glamurju te bom popeljal z vsem glamurjem. Pusti Vojca, tega tepca, si govoril, ki razume le zbrana dela Marxa, Engelsa in Lenina, pa Sartra, Marcuseja, Fromma in podobne, takšnih žensk, kot si ti pa nikoli ne bo razumel. Vsrkaval si vase sline, ki so se ti cedile, in si ji rekel, kaj rekel, osladno šepetal (Ga oponaša.): Jaz pa te razumem, ker vem, kaj ženska potrebuje. Pihanje na dušo. Potem si jo objel.

VITO: Dovolj! Ni bilo tako. Ona se je vrgla meni v objem in rekla: Vojc razume le zbrana dela Marxa, Engelsa in Lenina, pa Startra, Marcuseja, Fromma in podobne, ti pa razumeš mene, čutim, da edino ti veš, kaj potrebuje ženska. Potem me je objela in dojela, da njena trditev drži.

VOJC: Jebi se! S sabo si jo vzel. Ko si se je naveličal, si jo pustil na cedilu. Cedila se je iz cedila. Kot sluzast rižev narastek. Zapustil si jo v nekam hotelu v Stockholmu. Jebi se! Pred tem pa si jo pretepaj, jo posiljeval, nagovarjal znance in prijatelje, da jo posiljujejo! Kakšna lepotica je bila! Nepokvarjena, neizpirjena, nedolžna! In kaj si ti naredil iz nje! Kurbo!

VITO: Kurba je bila že prej, samo da se ti tega nisi zavedal.

VOJC: Jebem ti zeleno slino, ne govori tako o njej! Nisi mi dal priložnosti! Čez noč si zginil z njo.

VITO: Čakaj, čakaj, a midva govoriva o isti osebi?

VOJC: Seveda o isti!

VITO: O preteklosti?

VOJC: Da, o preteklosti.

VITO: Je preteklost oseba?

VOJC: Ne vem, če je oseba, sem pa prepričan, da je kurba!

VITO: Tako je: za naju je kurba, tudi če ni oseba!

Se objameta. Dolgo sta v objemu.

VITO: Enajst let.

VOJC: Da, enajst let in svet je še vedno takšen, kakršen je.

VITO (izvleče ključe iz žepa): Enajst let in še vedno niste zamenjali ključavnice.

Natočita si in sedeta na naslanjača.

VOJC: Pripoveduj, Vito.

VITO: Ni kaj pripovedovati. To ni bila literatura, to je bil teater.

VOJC: Stari te ne bo vesel.

VITO: Jebemti, a še ni umrl?

VOJC: Ne, ne, njega ni doletela takšna sreča. Ne njega ne Micka Jaggerja. Življenje ju je zajebalo.

VITO: Hočeš reči, da se je z njima pošalilo.

VOJC: Nekako tako. Stari do petdesetega leta ni padel v nobeni vojni, Jagger pa še vedno prepeva rokenrol.

VITO: Ko sta bila mlada, sta sanjala drugačno življenje.

VOJC: Vidim, da se nisi poročil?

VITO: Ti tudi več ne. Jaz pa nisem mogel s sabo prenašati anteno, ki bi razpošiljala podatke.

Zreta predse, zamišljena sta.

VOJC: Jebiga, ni več pravih žensk.

VITO: Res ni. Vse dišijo po moškosti. Da so se emancipirale, so morale zastaviti svojo ženskost.

VOJC: Stavile so na napačno karto.

VITO: Moški postajajo ženske, ženske postajajo moški in svet gre v kurac in globalizacijo. Ko fukam kakšno žensko, se počutim kot peder. Nehal sem fukati. Vse že imajo obrbite pičke in se mi zdi, kot da bih natepaval v rit.

VOJC: Mi moški smo nesrečni.

VITO: En velik kup nesreč.

VOJC: A se vseeno ne damo.

VITO: Ne. Ko mine ta globalizacija, bomo ustvarili novo civilizacijo in potem bo vse po starem.

VOJC: Veš, kaj? To je moška beseda.

VITO: Vse bo spet po starem.

VOJC: Tudi vojne, kjer bo lahko najin Stari mirno, dostojno in ponosno padel v kakšni biti iz oči v oči s sovražnikom.

VITO: Ne pa iz oči v oči z letalom.

VOJC: In midva bova ponosno obiskovala njegov grob. In Mick Jaggerju ne bo treba peti rokenrola po petdesetem letu starosti. Daj roko. (Rokujeta se.)

VITO: Še znava.

VOJC: Dobrodošel. Še znava. Leta naju niso spremenila.

VITO: Kot v starih časih, brat.

Premor.

VITO: In praviš, da je Stari jezen name. Hudo jezen?

VOJC: Noče slišati zate. Boš kaj pojedel? Si lačen?

VITO: Ne, ne, nisem.

VOJC: Vsaj oglasil bi se, da bi vedeli, ali si živ. Staremu bi to veliko pomenilo, kljub temu da misli, da si dezertiral.

VITO: To misli? Da sem dezertiral? Me sovraži?

VOJC: Ja.

VITO: Kaj pa je z Vesno? Je končno našla ljubezen svojega življenja?

VOJC: Ja, je.

Premor.

VOJC: Lahkija.

VITO: Lahkija!? (Vrže kozarec ob tla.) To ni res! (Vstane.) In ti ti to mirno gledal?

VOJC: Ja, mirno sem gledal. (Vključi televizor, poročila.) Že spet isto!

3

Vesna sedi na naslanjaču in gleda poročila. Na vratih pozvoni.

VESNA (vstane): Takoj. (Odide odpret, toda še vedno se ozira proti televizorju, vrne se in hitro sede pred televizor.) Vito bo takoj.

LAHKI (se prikaže na vratih v dnevno sobo): Počakal bom kar v predsobi.

VESNA: Ne, ne, vstopite, sedite. Vito je v kopalnici. Oprostite, toda poročila me zelo zanimajo. A vidite, kaj se dogaja v naši državi.

Lahki vstopi in si ogleduje prostor.

VESNA: Boste kaj spili?

LAHKI: Ne, hvala.

VESNA: Vas ne zanimajo poročila?

LAHKI: Ja, včasih. Ko napovedujejo lepo vreme, jim rad prisluhnem.

VESNA (ga presliši): A mislite, da bo vojna? A mislite, da bo Jugoslavija razpadla? (Konec poročil; ugasne televizor in zamišljeno gleda proti njemu.) Kaj bomo, če država razpade?

LAHKI: Zakaj si delate skrbi zaradi tega?

VESNA: Si ne bi smela?

LAHKI: Prelepi ste za kaj takega.

VESNA: Vam ni nič mar za zlo, ki se dogaja okrog nas?

LAHKI: Jaz sem zlo in se ne zanimam zase.

VESNA (se kisló nasmehne): A tako? (Premor.) Vi ste Lahki, če se ne motim in z Vitom sta študirala na vojaški akademiji.

LAHKI: Da, jaz sem Lahki. Z Vitom sva bila sošolca. In cimra.

VESNA: Ste še v aktivni vojaški službi?

LAHKI: Ne.

Premor.

VESNA: Iz vas pa je težko izvleči kakšno besedo, mar ne? Ste vedno tako molčeči?

LAHKI: Molčečnost je relativna. Lahko veliko pove.

VESNA: A tako? (Premor.) Res ne boste nič spili?

LAHKI: Ne, hvala.

VESNA: Zakaj ne sedete?

LAHKI: Bom kar stal.

VESNA: In pravite, da ste zlo. Ste morda zato tako lepi?

LAHKI: Ja.

VESNA: O, visoko se cenite.

LAHKI: Ja, visoko.

VESNA: Samozavesti in prevzetnosti pa vam res ne manjka.

LAHKI: Govorim, kar je res in se ne sprenevedam. Kot se zlu ne da ubežati, se ne da tudi lepoti.

VESNA: Modrost pa taka.

LAHKI: Modrost je vedno taka.

VESNA: Kaj ste po horoskopu?

LAHKI: Nič.

VESNA: Kako nič? Saj vendar veste, kdaj ste se rodili?

LAHKI: Ne verjamem v reči, ki ljudem dajejo lažno upanje.

VESNA: Kako mislite?

LAHKI: Nič ni v naprej določeno brez sedanjosti. Zvezde pa niso naša sedanjost.

VESNA (prikimava): To, kar pravite, je precej zapleteno, se mi zdi.

LAHKI: Vse, kar je nepojasnjeno in zapleteno je manipulacija. Temu jaz ne nasedam, na takšen način delujem.

VESNA: Na kakšen način delujete? Manipulirate? S kom?

LAHKI: Mislim, da ste postali preveč radovedni.

VESNA: Ne, ne, zanima me. To, kar ste povedali, je zelo zanimivo.

LAHKI: Študirate politologijo in za vas je najbolje, da ostanete v okvirju učnega programa.

VESNA: Kako veste, da študiram politologijo? Seveda, Vito vam je povedal. Kaj je še rekel o meni?

LAHKI: Nič.

VESNA (se nakremži): Nič. Kaj pa Bog? A verjamete v obstoj Boga?

LAHKI: Tega gospoda ne poznam.

VESNA: Saj ne gre za to, ali ga poznate, pač pa ...

LAHKI: Rekel sem, da ga ne poznam. In če nekoga ne poznam, pa tudi če ga poznam, še ne vem, ali bi mu verjel ali ne. Dokazati bi se moral v sedanjosti. Ne v preteklosti ne v prihodnosti.

VESNA: Mislila sem na Boga kot metaforo ...

LAHKI: Da, kot metaforo, ki nas vedno preizkuša. Večno preizkušanje je pa manipulacija.

VESNA: So vas to naučili na vojaški akademiji?

LAHKI: Ne. Vsega tega me je naučil Vito.

VESNA: Se mi je kar zdelo.

LAHKI: Jaz sem Jezus in sem ateist. Po dvajsetih stoletjih sem prišel do spoznanja, da je ateizem boljša varianta od teizma. Mi verjamete?

VESNA: Da ste ateist?

LAHKI: Ne, da sem Jezus, ki je ateist.

VESNA: Ne, tega ne verjamem. Verjamem pa, da ste čudni.

LAHKI: Jezus je bil tudi čuden, čudežen.

VESNA: V smeh me spravljate.

LAHKI (bolj ostro): V horoskop pa verjamete. To vas ne spravlja v smeh.

VESNA: No, ja, horoskop je bolj za šalo ...

LAHKI: Aha, sedaj je pa za šalo! Najprej je vse šala, potem na koncu pa se vse sprevrže v dogmo, s katero se ne sme nihče šaliti!

VESNA: Oprostite, ampak jaz se ne želim pripraviti z vami.

LAHKI: Saj se ne prepirava.

VESNA: Ne?

LAHKI: Le zapletla sva se v debato brez potrebe.

VESNA: Brez potrebe?

LAHKI: Da, brez potrebe sem vam priznal, da sem Jezus. Bog me je opozoril, da se ne hvalim s tem. Ne vem, mogoče mi bo odvzel status božjega sina in ga podelil kakšnemu tepcu. Vi najbrž nosite v sebi nekakšno magično moč, ker ste tako lahko izvlekli priznanje iz mene.

VESNA: In tega si nikoli ne boste oprostili?

LAHKI: Ne.

VESNA: Vi pa znate biti zabavni. Ko sem vas zagledala, si nisem mislila, da ste vi take sorte človek. Na prvi pogled ste videti resni, odločni. Vse skozi ste se šalili, mar ne?

LAHKI: Nisem. Samo Vitove stavke sem ponavljal.

VITO (pride, si zapenja srajco): Si že tu? Takoj bom, Lahki. Slišim, da se vneto pogovarjata?

VESNA: Lahki me je prijetno zabaval. Sicer ima čuden smisel za humor ... Tako kot ti.

VITO (ostro pogleda Lahkija): Lahki sploh nima smisla za humor.

LAHKI: Ne teži, Vito, saj nič nisem hotel ...

VITO: Predobro vem, kako se takšna tvoja zabava konča in kako nič nočeš ...

LAHKI: Počakal bom v avtu. (Odide.)

VESNA: Kaj se pa gresta?

VITO: Ti bodi tiho in se Lahkija izogibaj na kilometre.

VESNA: Zakaj?

VITO: Stori tako, kot sem ti svetoval in boš srečna.

VESNA: Veš, kaj, bratec, ne boš mi ukazoval. Nisem več najstnica.

VITO: To nima zveze z odraslostjo. Stran od Lahkija, on je hujši od kuge.

VESNA: Ne razumem. Saj je priznal, da je ponavljal tvoje stavke.

VITO: Vem, kaj je počel, zato ne poskušaj razumeti. (Odide.)

Vesna vključi televizor.

Vojc in Vito sedita na naslanjačih. Zreta predse.

VOJC: Boš videl, Lahki se je spremenil.

VITO: Lahki se ni spremenil. Lahki se nikoli ne bo spremenil.

VOJC: Kako veš? Deset let ga nisi videl.

VITO: Ti verjameš v to, da se ljudje spreminjajo z leti?

VOJC: Nekateri ja, drugi spet ne, v glavnem pa nihče.

VITO: Poslušaj se, Vojc, samo poslušaj se. Nič se nisi spremenil.
Večni dvomljivec si. Nikoli se ne postaviš na nobeno stran.

VOJC: A je to narobe?

VITO: Ne vem. Najbrž ni. Hotel sem reči, da se nisi nič spemil po
tolikih letih.

VOJC: Zakaj bi se?

VITO: Zakaj bi se Lahki?

VOJC: Zdi se mi, da se je. Morda pa imaš prav in se ni.

VITO: Je Vesna srečna?

VOJC: Je pa ni.

VITO: Kaj počne Lahki?

VOJC: Zlato ketno nosi okrog vratu.

VITO: Res. In kaj še?

VOJC: Zlato zapestnico na roki.

VITO: Ne zajebavaj me. S čem se preživlja?

VOJC: Okrog se govori, da je šef mafije.

VITO: A ti to resno? Debela zlata ketna okrog vratu, zapestnica...

VOJC: Kaj pa drugega...

VITO: Si pa res še vedno ostal kurčev novinarček. Lahki nikoli ne bi
prevzel mafijske posle.

VOJC: Veliko se je spremenilo, od kar te ni bilo.

VITO: Kurac se je spremenilo. Nikoli se nič ne spremni. Samo tvoja novinarska pamet tega nikoli ne bo dojela. Še vedno ti podzavestno in nagonsko šepetaje kot kakšen Mefisto, da moraš napolniti praznino v časopisnih stolpcih, pa čeprav z domnevami in lažjo.

VOJC: Pizda, Vito, a si se zato vrnil, da me boš napizdeval, ali kaj?

VITO: Na živce mi greš!

VOJC: A res? Zakaj pa?

VITO: Lahki je nor in ne more biti nikakršen šef nikakršne združbe. A razumeš? Ti bi bil lahko šef, recimo, pa si stisnil rep med noge...

VOJC: Daj, nehaj mi težiti! Dovolj je, da mi Stari. A misliš, da ga je lahko prenašati?

STARI (vstopi, zre v mapo): Ključ. Našel sem ključ problema. Če bi oficirji dosledno spoštovali načela ustave, bi se morali upreti nesmiselnim ukazom, torej... (Zagleda Vita.)

VITO (vstane, malo je zadržan): Stari...

STARI (odloži mapo): Pridi sem! (S kazalcem kaže pred sabo.)

VITO: Mislim... (Se obotavlja.)

STARI: Pridi sem, sem rekel!

VITO (stopi k njemu): Stari...

STARI (mu da klofuto): Kje si bil toliko časa! Kje si se potepal, kaj!? Odgovori!

VITO: Bil sem...

Vojc vključi televizor.

STARI: Ne laži mi! Vem, kje si bil!

VITO: Zakaj potem sprašuješ, če že veš ...?

STARI (mu spet primaže klofuto): Zakaj sprašujem! Hočem iz tvojih ust zvedeti, kje si bil! Hočem slišati, ali boš govoril resnico!

VITO: Stari, o tem ne bi govoril...

STARI: Kaj!? (Vzame biljardno palico.) Ne boš govoril? A vidiš to? (Pokaže na palico.) S tem ti bom razbil lobanjo! Če sem te že rodil, te lahko tudi ubijem.

VITO (negotovo): Mama me je rodila...

STARI: Ti pa veš, kdo te je rodil!

VITO: Stari, pomiri se...

STARI: Povej, kje si bil! Si spet kradel po samopostrežbah!

VITO: Nisem.

STARI: Si! Vem, da si! Osredotoči se na palico.

VITO: Stari, v tujini sem bil.

STARI: Vem, kje si bil! Skrival si se!

VITO: Prosim te, ne pogovarjaj se z mano kot z najstnikom!

STARI (zamahne s palico): Samopostrežni tat! To si bil in to si ostal!
Najprej si kradel poštenje poštene družine, ko si kradel po samo-
postrežbah, potem si izdal domovino, ko si zbežal v tujino! Vrni
se, od koder si prišel! Bodi sluga izkoriščevalcem človeških duš!

VITO: Stari...

STARI: Niti besedice več! (Maha s palico.)

VOJC (vstane): Dajta, nehajta. (Vzame Staremu palico.) Zlomil boš
moj keč.

VITO: Z ukazom sem moral v tujino.

STARI: Mi pa smo se tu borili, kri prelivali...

VOJC (odloži palico): Daj, ne seri, Stari, nihče od nas ni prelival
krvi.

STARI: Ker nam niso dali možnosti. Drugače bi jo. Z veseljem.

VOJC: Bodi srečen, da se ti je sin vrnil živ in zdrav.

STARI: Ja, živ in zdrav izdajalec.

VITO (Vojcu): Kako naj mu razložim?

VOJC: Nič mu ni treba razlagati, če že ne moreš govoriti resnice.

STARI: Kakšne resnice? Kaj skrivata pred mano? Vojc, ti nekaj veš...

VOJC: Ja, nekaj vem. To, da bodo odprli še en hipermarket. Sedaj
bo Vito lahko kradel na večjih površinah. Male samopostrežbe
so mu postale pretesne. To je zanj velik izziv.

VITO: O čem nakladaš?

VOJC: Dobro veš, o čem govorim.

VITO: Na živce mi greš, Vojc. Nikoli nisem maral tvojih prisposodob in namigovanj. Novinarček.

VOJC: Pa povej Staremu, kaj si počel!

STARI: Kaj je počel?

VESNA (vstopi): Ej, bratec, kje si? (Mu steče v objem.)

VITO: Vesna. (Se objameta.)

5

Vojc sedi na naslanjaču, Lahki stoji zraven, pravkar je prišel. Vojc vključi televizor. Spet poročila.

LAHKI: Videl sem Darjo, ko je odhajala. Si se pogovarjal z njo?

VOJC: Kakšno vprašanje.

LAHKI: Potem ti je povedala.

VOJC: Prav, Lahki, a res hočeš vedeti, kaj sva se pogovarjala. Prišla je tako kot ti in rekla: (V nadaljevanju oponaša sebe in Darjo.) Čakala sem, da boš prvi spregovoril.

O čem?

O čem neki, Vojc? A se ti zdi, da je med nama vse v redu?

Gledam poročila.

Gledaš poročila. (Premor.) Jaz ne gledam poročil. (Vstane in izključi televizor.) Čez eno uro bodo spet. Poročila. Ista. Enaka. Podobna.

Darja, ne me zajebavat. V Jugoslaviji se premikajo zgodovinski premiki, ti mi pa pred nosom ugasneš televizor.

Že pol leta ne gledaš poročil.

Klinc te gleda, Darja, spelji se. Kaj zdaj hočeš od mene?

Rada bi se pogovorila s tabo.

No, pa se pogovarjaj. Hitro.

Rada te imam. To veš.

In zato si ugasnila televizor?

Poslušaj me!

Saj si nisem zamašil ušes.

No, ja.

Kaj bi rada?

Rada bi se pogovorila s tabo. O naju. Ta molk med nama, prekrivanja težav, mislim, sam vidiš, da ni v redu. Do mene si hladen.

Zdaj, ko je zima, pa bi rada nekaj toplega v meni. Da se pogreješ.

Nehaj!

Poleti, ko si hodila okrog, se spogledovala z raznimi tipčki, pa ti je moja hladnost prišla prav.

Kar je bilo, je bilo.

V redu. Kar je bilo, je bilo. Zdaj pa vključi televizor. Rad bi gledal poročila. Jugoslavija razpada, ti pa bi rada nakladala o toplem in hladnem.

Nesramen si, veš.

Vem.

A sva midva še za skupaj? (Premor.) Nekaj sem te vprašala.

Nisem prerok.

Zato ti ni treba biti prerok! To preprosto čutiš.

V breme si mi.

A tako? (Vzdihne.) Vsaj iskren si. (Premor.) In kaj predlagaš? (Daljši premor.) Ne vem, zakaj moški vedno molčite, ko se ženske hočemo pogovarjati.

Ne vem, zakaj se ženske vedno hočejo pogovarjati, ko moški močimo.

Prav. Povej mi vsaj, ali sem bila dobra v postelji.

Si, ko si spala.

Hvala za nesramnost.

Bedarije sprašuješ, Darja. Koga zanima, kakšen je kdo pri seksu? Le zafrustrirance potrošniške družbe in meščanskega vedenja. Pri seksu si vsak vzame, kolikor potrebuje. Čisti komunizem. Pri seksu se jemlje, da bi se dajalo, baba zmešana! Ne hodi se od moškega do moškega, od ženske do ženske, da bi ti dajali seks. Si hodila okrog, da bi komu dajala seks, povej. Si kdaj jemala, ne da bi vedela, da daješ?

Vojc, ne sledim ti.

Temu se pravi ljubezen.

In kaj predlagaš?

Jebenti! Ne razumeš! Nočeš razumeti!

Prav, jaz sem neumna, ti si pameten kot vedno. Jaz nič ne znam, ti vse znaš. No, najpametnejši na svetu, kaj potem predlagaš?

Kaj predlagam! Greva se pofukat in pozabiva na vse.

Misliš resno?

Ne.

V redu. Potem danes ne bo nič od seksa. (Premor.) In potem je odšla.

LAHKI: Oprosti, Vojc, pijan sem bil. Darja je... Vem, da...

VOJC: Utihni.

LAHKI: Sicer pa se mi je ponujala.

VOJC: Sem ti rekel, da utihni.

LAHKI: Udari me. Prosim te.

VOJC: Ne bodi patetičen.

LAHKI: Lažje mi bo. In tebi tudi.

VOJC: Ne seri. Nikomur ne bo lažje.

LAHKI: Ne razumem te, Vojc. Ubijati bi moral za takšno žensko, kot je Darja.

VOJC: Ne izzivaj usode. Sicer pa nimaš pojma, človek. Ne vidiš niti ene poteze vnaprej.

LAHKI: Misliš, življenje je šah?

VOJC: Jaz vidim vedno devet potez vnaprej, zato se ti morda zdim mehak, naiven in neumen. Tega Darja ni prvič naredila. In tudi zadnjič ne bo. Nepopravljiva koketa je. Mar bi se moral vse življenje pretepati?

LAHKI: Če bi bila moja žena, bi jo premlatil, da bi mi vsakič, ko bi prišel domov, poljubljala noge.

VOJC: Jebeš poljube od nekoga, ki ga je strah.

LAHKI (po kratkem premisleku): Ja, najbrž res. Mi oprostiš?

VOJC: Ne.

LAHKI: Torej ne. To je tista tvoja poteza v šahu, če sem prav razumel.

VOJC: Nisi.

LAHKI: To bolj boli, kot klofuta. A morda vidiš tudi trinajsto potezo?

VOJC: Tudi. Resda v več variantah.

LAHKI: Me veseli. To, da bi me Vito ubil, če bi zvedel, na to misliš?

VOJC: Ne skrbi. Ne bo zvedel. Zame je ta zgodba zaključena.

LAHKI: Vseeno, ali lahko kaj popravim?

VOJC: Ti bi rad popravljaj? Veš, kaj, Lahki, tudi če bi vsi umrli, se pokopali, pozabili, se ponovno rodil, tega ne bi mogel popraviti. Zapisano je v univerzumu.

LAHKI: A tako?

VOJC: Ne sčvekaj Vitu. Ubil te bo. Saj veš, kakšen je glede tega.

Lahki se nekaj časa obotavlja, nato odide.

VOJC (zre v ekran): Sranje! (Izključi televizor.)

6

Vesna, Vito in Vojc sedijo na trosedu, Stari sedi na naslanjaču in zre pred sabo. Televizor je vključen. Spet poročila.

VESNA: Si moral očetu povedati, kaj si počel?

VITO: Silil je vame.

VESNA: Pa bi se zlagal. Prizadelo ga je.

VOJC: Bo že prebolel.

VITO: A misliš, da ga je res kap? Morda se pa pretvarja.

VOJC (pogleda Vita): Kaj misliš?

VITO: Ne vem.

VOJC: Mislim, da bi prej umrl, kot da bi dovolil, da ga kap.

VITO: Zakaj potem tako sedi, kot da bi ga...

VOJC: Zato ker tako hoče. Si uredila z Lahkijm?

VESNA: A veš, da sploh ni bil pijan. Jezen je bil.

Vito vstane in se jezno sprehodi.

VITO: Lahki je nor. Še vedno mi ne gre v glavo...

VESNA: Vito, z njim sem se poročila. Nima pomena, da se jeziš. Tri hčerke imava.

VITO: Zakaj?

VESNA: Ljubezen.

VITO: A nisi mogla najti nekoga drugega, v katerega bi se zaljubila?

VOJC: Vito, predlagam ti, da se usedeš zraven očeta in se tudi ti pretvarjaš, da te je kap.

VESNA: Tri čudovite nečakinje imaš. Pripovedovala sem jim o tebi. Rekla sem, da živiš v Ameriki in da si bogat. Vedno sem jim...

VITO. Lahkijevi otroci niso moje nečakinje.

VOJC: No, ja, ne dramtiziraj.

VITO: Hotel sem reči, da se mi nič bolj groznega ni moglo zgoditi.

VESNA: Daj, no, vedeš se kot otrok. Zakaj ne maraš Lahkija?

VITO: Zato... (Išče besede.)

VOJC: Zato, ker je tak kot on.

VITO: Ti pa bodi tiho, Vojc. Misliš, da ne vem, kaj je Lahki imel z Darjo!

VOJC (presenečeno): Vedel si? Ti si vedel za to?

VESNA: Kaj sta imela z Darjo?

VITO: Jasno, da sem vedel.

VOJC: In ga nisi ubil? Ga nisi hotel?

VITO: Pa še kako sem ga hotel. Toda takrat... Takrat je Jugoslavija razpadala. Imela sva specialne naloge. Ne bi jih speljala drug brez drugega. On je potem ostal tu, jaz sem moral ostati v tujini. Pizda je vse zakomplicirano. A veš, zakaj sem se vrnil?

VOJC: Da bi ga ubil?

VITO: Točno to!

VESNA: Samo poskusi.

VITO: In zdaj zvem, da je poročen z Vesno.

VESNA: A ti bi ga res ubil?

VOJC: Ne, božal bi ga po laseh. A nisi slišala, kaj je prej pripovedoval očetu. Naš dragi brat je že od nekdaj obrambo časti domovine in družine jemal čisto zares. On ni salonski branitelj. On je branitelj, ki brani s mesom in krvjo.

VITO (živčno): Utihni, novinarček! Zaradi takih kot sem jaz, mi obstajamo! Zaradi takih kot sem jaz še vedno obstaja naša kultura, naši običaji, naš jezik!

VOJC: Jebiga, Vito, tvoje nečakinje znajo le slovenščino in nekaj malega angleško.

VITO: Je to res, Vesna?

VESNA (se muza): Trudila sem se. Lahki je vztrajal, da otroci govorijo le slovensko, da ne bi elkali oziroma izgovarjali trdi el. Da jih ne bi zmerjali s čifurji.

VITO: Čifurji? Kakšnimi čifurji?

VOJC: To je sedaj novo ime za bosance.

VITO: A v tem smislu? Pa kaj je narobe, če jim govorijo čifurji? Se zaradi nekega blesavega naziva odpove očetovščini?

VOJC: Kaj otroci vedo, kaj je očetovščina in kaj materinščina?

VITO: Otroci nič ne vedo! Bi pa ti, Vesna, morala vedeti! Jebemti, Lahki je jebiveter!

VESNA: Ne vpij name.

VITO: Opozarjal sem te glede Lahkija!

VESNA: Res je, da si moj brat, da te imam rada, toda ne dovolim, da se vpletaš v moje življenje. Nihče mi ne bo izbiral...

VITO: Saj si že izbrala!

VESNA: Nihče mi ne bo očital moje ljubezni!

VITO: To ni ljubezen, Vesna.

VESNA: Kaj pa je po tvojem?

VITO: Nasedla si mu. Preslepil te je z lepimi manirami, z duhovičenjem, z malo romantike, z malo grobosti, s čemer je hotel pokazati, da je odločen in trden mož, da ve kaj hoče, s patetiko, na katero nasedate vse babe...

VESNA: Jaz nisem nikakršna baba zate, ampak tvoja sestra.

VITO: Res si sestra, toda zelo, zelo naivna.

VESNA: Čakaj, Vito, si ti morda ljubosumen name, ker sem se poročila z Lahkijem? Zdi se mi, kot da bi se pogovarjala kot s kakšno... Mislim... babo, babnico... Takšne pogovore sem doživljala v srednji šoli.

VITO: Hočeš reči, da sem peder ali kaj?

VESNA: Natanko tako.

VITO: Okej, vse to sem preslišal. Samo pripomba: v življenju sem doživljal različne hude stvari, ki sem jih sproti pozabljal. Pozabljal sem jih, ker se niso pogosto ponavljale. Vendar nekaj se je večno ponavljalo. Ko sem komu povedal resnico v obraz, so vsi po vrsti izvlekli velik argument in me poimenovali s pedrom. Vesna, malo sem žalosten, ker si tudi ti reagirala kot večina tistih pedrov.

VESNA: Jebemti, Vito, kaj naj ti še rečem! Ljubim Lahkija!

VITO: Ni res.

VESNA: Pa je res!

VITO: Lahkija se ne more ljubiti. Kaj ne razumeš?

VESNA: Ne razumem. Razloži, zakaj se ga ne more ljubiti.

VOJC (vstane): Zdaj pa je meni dosti. (Stopi k Vitu.) Vito, zakaj tega kurca Lahkija nisi ubil, ko pa si vedel, da se je zapletel z Darjo.

VITO: Saj sem ti rekel. Zaradi višjih interesov.

VOJC: Lažeš!

VITO: Pa bi ga ti ubil.

VOJC: Ni stvar v meni. Jaz ga ne bi mogel ubiti. Zate pa vem, da bi ga, če bi le našel razlog. Vesna ima prav. Zaljubljen si v Lahkija, zato ga nisi mogel ubiti.

Premor.

VITO: Mater, če ste vsi skupaj normalni. Jaz zaljubljen v Lahkija? Če bi bil star kot naš Stari, bi sedaj rekel: ejej, kaj sem doživel na stara leta. Ker pa nisem star kot Stari, bom rekel: ejej, kaj sem doživel na srednja leta. (Sede na trosed.) Jaz zaljubljen v Lahkija? Kaj takega. (Zre predse.) Kako se upreti takšnemu dokazu? Ubiti Lahkija? Ga poljubiti na lica? Torej, ubiti, da mi bo ves svet verjel.

VESNA: Nisva tako...

VITO: Meni je bilo le dolgčas v tujini. Vrnil sem se, ker sem hotel samo... malo... (Nepremično se zazre predse.)

VOJC: Vito... Saj vem, da te ni kap. To je folklor. Če si prišel, da ga ubiješ, ga ubij, samo prosim te, ne oponašaj Starega.

VESNA: Koga naj ubije? Kaj flancaš, Vojc?

VOJC: Oprosti, Vesna. Lahki je norec. Takšni, kot je on, sedijo v vseh kotih in čakajo, da se kakšna trapa zaljubi vanj. Ali pa seksa z njim.

VESNA: Zdaj pa še ti! Ne morem verjeti. Poslušaj, Vojc, ne vem, kakšen ljubezenski trikotnik ste si izmislilil...

VOJC: Nehaj!

VESNA: Toda Lahki ni kurbir.

VOJC: Ni?

VESNA: Seveda ni. Njegova žena sem in ga dobro poznam.

VOJC: Poznaš?

VESNA: Čutim.

VOJC: Čutiš, da ni kurbir, torej. Kako se pa to čuti? Ko ti ga vtakne v... saj veš... v usta... v ustnice... sramne... Je bolj nabrekel, otrdel, bolj mehak kot hrenovka... (Vesna ga zabodeno gleda.) Mežika z očmi? Kot nekdo, ki vsakemu nekaj da, najboljše pa potegne vase.

VESNA: Ti si nor. Zresni se, Vojc... Darja in Lahki...

VOJC: Kaj Darja! Darja je umrla kot umrejo vsi veliki heroji! Za svobodo in mir. Umrla je, da sedaj jaz svobodno in mirno hodim po zemlji, da imam mir in svobodo pred njo.

VESNA: Med Lahkijem in Darjo je bilo samo nedolžno poljubljanje.

VOJC: Nobeno poljubljanje ni nedolžno.

VESNA: No, v redu, če ti praviš, da ni nedolžno.

Premor.

VOJC: Ko se predsednika velesil začneta poljubljati, potem je jasno, da se nič dobrega ne obeta svetu. Oprosti, Vesna, zaneslo me je. Pridi, da te objamem.

Nekaj časa sta v objemu.

VESNA: Kaj bova s Starim in Vitom? Tako podobna sta si. Vito je očetov klon.

VOJC: Vsi smo psihični kloni okolja, kjer živimo. Čakaj, ti si rekla, da Lahki ne bi... Zakaj potem bežiš sem in govoriš, da se kurba okrog?

VESNA: Vojc, nehajva s tem. Spogleduje se z ženskami, kar mi gre na živce. Igra velikega zapeljivca, mene pa ljudje pomilujejo s pogledi. Pustiva to, Vojc. Saj veš, da zbežim k tebi, da si malo oddahnem, se pošalim, odpočijem. Sem kdaj resno mislila, ko sem zbežala? Vse to je neke vrste igra. Vsak ima svoje težave, ki jih premaguje z igrami... Lahki je... (Premor.) Pustiva to.

VOJC: Je kaj, kar jaz ne vem o Lahkiju?

VESNA: Je. A misliš, da vse vem? To, kar je Vito povedal očetu, kaj je moral početi vsa ta leta, a misliš, da sem vedela?

VOJC: Ni bilo videti, da te je šokiralo?

VESNA: Vojc, pustiva to.

VOJC: Da, pustiva to, Vesna. Le tako lahko preživimo v naši družini. (Sede zraven Vita in vključi televizor.) No, Vito, zdaj so poročila. Z njimi ti želim pokazati, kako je naša stara Juga mrtva. (Ga udari po kolenih.) Zbudi se. Za poraz Juge ni bila nobena žrtev zastoj. Tudi tvoje ne. A pustiva to. Vidim, da si ostal profesionallec do konca. Sprovocira te lahko le tisti, komur si ti namenil vlogo provokatorja.

7

Stari sedi v naslanjaču, Vesna, Lahki in Vojc na trosedu. Gledajo poročila. Na klubski mizi so pripravljene rojstnodnevne jedi in pijača.

LAHKI: (nenadoma vstane, vzame kozarec in nazdravi) Spoštovani tast, spoštovani svak, draga moja žena Vesna, rad bi spregovoril nekaj besed.

Vojc izključi televizor in prisluhne Lahkiju. Tudi Vesna je napeta v pričakovanju.

STARI: (nejevoljno) Zakaj si ugasnil televizor?

VOJC: Lahki bi rad nekaj povedal.

STARI: Klinc ga gleda, prižgi televizor. Hočem videti in slišati šport in vreme.

Lahki sede, Vesna ga prime za roko. Vojc vključi televizor. Na televiziji najprej šport in potem vreme.

VOJC: Mi sedaj dovoliš, da ugasnem televizor?

STARI: Dovolim.

VOJC (izključi televizor): No, Lahki, povej, kaj si že hotel povedati.

LAHKI (vstane): Torej, spoštovani tast...

STARI: To smo že slišali.

VESNA: Ne bodi otrok in ne prekinjaj Lahkija.

STARI: Lahkija? Kateri idiot mu je dal tako ime, saj je težak sto kil.

VESNA: Prosim.

Stari odmahne z roko, Vesna se prikima Lahkiju.

LAHKI: Torej, danes praznujemo prvi rojstni dan najine hčerke, vajine vnukinje ali nečakinje. Hčerko je premagal spanec in ni prisotna pri tej majhni svečanosti. Vseeno bom ob tej priložnosti povedal naslednje...

STARI: Da se boš drugič bolj potrudil in naredil sina.

VESNA: Oče!

STARI (vstane): Nič oče! Najprej bom jaz povedal, kar mislim, potem pa naj on govori, kar hoče. Če bi bil dedec, za kakršnega se ima, bi naredil sina; to je kot prvo in potem bi jaz imel vnuka.

VOJC: Stari, saj ne misliš resno.

STARI: Tiho! Ni važno ali mislim resno ali pa ne. Dejstvo je, da naša družina nima naslednika. Kot drugo, odrekam se svojega sina Vita, ki je izdal domovino, ko ji je bilo najbolj hudo.

VOJC: To si že stokrat povedal.

STARI: Sem! In še tisočkrat bom povedal, če bo treba!

VOJC: Saj ne veš, zakaj je Vito moral v tujino.

STARI: Ti pa bodi že enkrat tiho. Ti še hčerke nisi zmožel narediti. Cele dneve si visel v redakciji, Darjo pa so drugi... Saj veš kaj.

VOJC: Stari, pojdi spat.

STARI: Nisem še končal. Kot tretje, Vito sploh ni moj sin. Če bi bil moj sin, ne bi dezertiral. Do takšnega zaključka sem prišel po tehtnem premisleku. Vajina mati mi ga je podtaknila.

Skukavičila se je z onim... z onim... Ne bom povedal. To ni za vaša ušesa.

Premor.

VOJC: Si končal?

STARI: Ne. Če bi mi vajina mati povedala... Če bi prišla k meni, ponižna, objokana in rekla: mož, pretepi me, zaslužila sem batine, ubij me, nisem vredna tega življenja, skukavičila sem se, bi jo najbrž pretepel, a bi vseeno vedel, pri čem sem. Na Vita bi bil bolj pozoren. Vedel bi, da ni moj, da ne nosi mojih genov v sebi, da je lahko potencialni izdajalec... In bi znal popraviti tisto, kar je v njem slabega, predvsem izdajalskega. Rešil bi ga s strogo disciplino. Tako sem pa mislil: moj sin je, moja kri, in sem mu popuščal.

VESNA: Upam, da se mati ne obrača v grobu.

STARI: Naj se! Rekreacija nikomur ne škodi. Bo imela vsaj zdravo srce in kondicijo.

VOJC: Stari, pojdi spat!

STARI: Grem. Spat. (Odide v kabinet.)

LAHKI: Najbrž sedaj nima smisla z zdravico...

VESNA: Nima.

LAHKI (sede): Saj tako ali tako nisem imel nič pametnega povedati. Nekaj fraz, ki jih že poznate.

VESNA: Kaj je Staremu? Se mu meša?

VOJC: Ne.

VESNA: Kaj pa?

VOJC: Dolčas mu je... To, kar je sedaj nakladal, je zadnjič gledal v neki nadaljevalki. Praznujejo rojstni dan, veseli so, vse je v najlepšem redu, dokler se ne pojavi nekdo, ki jim stresa nekakšne resnice...

VESNA: Od kdaj pa je tak?

VOJC: Odkar je v penzjonu. Nima kaj početi. Gleda televizijo, jé, gleda televizijo, jé, morda prebere kakšno knjigo, in potem gre spat. Preprosto povedano, izmišljuje si in straši ljudi, ki ga ne poznajo. Predvsem tiste, ki pridejo na obisk. V vojski ni smel simulirati po svoji volji, zdaj pa simulira, kar mu tisti hip pade na misel.

VESNA: Ja, nikoli pa ni imel nobenega hobija. Samo kasarna, kasarna in kasarna.

VOJC: Ja.

VESNA: Otroka grem pogledat. Če spi. (Odide v sobo.)

LAHKI: In kaj boš sedaj?

VOJC (malo presenečeno): Glede Starega? Bo že...

LAHKI: Ne, ne... Mislil sem, zdaj ko je vaš odgovorni urednik, saj veš, umrl za posledicami srčnega infarkta.

VOJC: Kaj bom? Nič ne bom. A bi moral kaj?

LAHKI: Ne boš kandidiral za njegovo mesto?

VOJC: Zakaj bi?

LAHKI: Zakaj ne bi?

VOJC: Če sem iskren, sem pošteno sit novinarstva.

LAHKI: Jebemti, sedaj ko imaš priložnost, da postaneš šef najbolj branega časopisa, si pa naenkrat sit novinarstva!

VOJC: Kaj ti? Kaj se razburjaš?

LAHKI: Kako se ne bi! (Se pomiri.) Težko je gledat nekoga, ki noče zagrabit za priložnost, ki se mu ponuja.

VOJC: Kaj to tebe briga? Živiš svoje življenje, jaz pa svoje.

LAHKI: Samo pogovarjava se. Zakaj pa si se nasitil novinarstva?

VOJC: Pravzaprav sem sit laži. Samo še mi novinarji si domišljamo, da odkrivamo velike in male resnice. Vse te gore podatkov, analiz, razprav so le prikrite laži...

LAHKI: No, ja, zaradi tega se ne izpusti priložnost kar tako.

VOJC: Tudi z Darjo sva prišla skupaj. Obljubil sem ji, da ne bom več vse dneve visel v službi. Začela bova znova. Poiskal si bom drugo službo. Morda pa bova delala na sinu, da bo Stari zadovoljen.

LAHKI: Delanje otrok prepusti meni... (Vključi televizor.)

VOJC: Veš, kaj, Lahki, ti si velik bedak.

LAHKI: Misliš?

VOJC: To je dejstvo, kot pravimo mi novinarji.

LAHKI: Vi, novinarji, nimate pojma.

VOJC: Končno si spoznal.

LAHKI: Nič nisem spoznal.

VOJC: Nisi?

LAHKI: Nisem. Jaz stvari urejam. Nikoli jih ne poskušam razumeti, samo urejam jih.

VOJC: Če ti tako praviš.

8

Stari in Vito še vedno sedita nepremično. Televizor je vključen. Vesna in Vojc zreta vanj.

VESNA: Sta pa vztrajna?

VOJC: Nič novega. Trma je trma. Zakaj ne pokličeš Lahkija?

VESNA: Ne bom.

VOJC: Trmasta si.

VESNA: Prišel bo. Kmalu. Prinesel mi bo najlepše vrtnice s tega sveta.

VOJC: Sanjaj.

VESNA: Sanjam?

VOJC (izključi televizor): Ja, tako kot je žaba sanjala, da jo bo poljubil kraljevič in bo postala kraljična.

VESNA: Kako pa veš, da žabe ne sanjajo?

VOJC: Nisem trdil, da ne sanjajo. Nasprotno, tista žaba je zares sanjala kraljeviča, ki jo potem poljubi.

VESNA: In se je spremenila v kraljično?

VOJC: Ne, kraljevič se je v žabo.

VESNA: To je bilo pa veliko razočaranje za žabo.

VOJC: To ni bilo nikakršno razočaranje za žabo. Si razumela poanto?

VESNA: Ja, sem. Poanta je, da pravzaprav nočem šopka najlepših vrtnic na svetu.

VOJC: Vidiš, da znaš biti pametna, če se le potrudiš.

VESNA: Ja, to sem se naučila od tebe.

VITO: Jebiga, Stari, zmagal si. Ne zdržim več.

VOJC: Stari je stara šola. Ne moreš tekmovati z njim. Mi mladi smo nestrpni, neučakani in tako naprej.

VITO: Ne vem, kam nas bo to vse skupaj pripeljalo.

VOJC: Kdo nas pelje?

VITO: To ni bistveno. Pomembno je, da se peljemo. Vprašanje je kam?

VOJC: Če bi vedeli, od kod, bi vedeli tudi kam.

VITO: A ne vemo, od kod?

VOJC: Ne.

VITO: A sploh vemo, ali smo, če smo, ko smo, ali pa nas na splošno ni?

VOJC: Ne moreš brenkati na kitaro brez strun.

VITO: Lahko se urežeš.

VOJC: S čim?

VITO: S struno.

VOJC: Kako? Ko pa je ni... Mislim, kitare ni brez strun.

VITO: Kitare brez strun ne obstajajo. Če kitare nimajo strun, potem niso kitare.

VOJC (premišljuje): Če kitare nimajo strun, potem niso kitare. Tu se nekaj ne sklada. Ne moreš potem reči, da kitare nimajo strun, če kitar ni brez strun.

VITO: Poslušaj, a je s tabo vse v redu?

VOJC: Je. Zakaj sprašuješ?

VITO: Kar tako.

VOJC: Moral bi reči: potencialni predmet v nepopolni obliki kitare, ki trenutno nima strun, ni prava kitara.

VITO: To bi moral reči?

VOJC: Ja.

VITO: Kdo to pravi?

VOJC: Jaz.

VITO: Ti? Kdo pa si ti?

VOJC: Boš videl, kdo sem! (Skoči nanj, se prerivata, položi Vita na hrbet.)

VITO: Z nasiljem ne boš nič dosegel.

VOJC: Kdo to pravi?

VITO: Jaz.

VOJC: Ti? Kdo pa si ti?

VITO: Boš videl, kdo sem! (Položi Vojca na hrbet.)

VESNA (z dolgočaseno): Se lahko tudi jaz igram z vama?

VITO IN VOJC: Ne!

VESNA: Zakaj ne?

VOJC: Zate so lutke in cunjice.

VESNA: Rajši bi frače in loke.

VITO: To je neprimerno za ženske. Če bi ženskam dali orožje, ki ga moški preudarno uporabljamo, bi sedaj bilo... Nič. Praznina. Konec sveta.

VESNA: Kdo to pravi?

VITO: Jaz.

VESNA: Ti? Kdo si ti?

VOJC: Boš videl, kdo je ona! (Obrne Vita na hrbet.)

VITO: To ne velja! Za njo delaš!

Lahki vstopi. Ko ga zagleda Vesna, stopi k njemu in mu primaže kofuto, nato se vrne nazaj na trosed.

LAHKI (mirno): Vesna, ne počni več tega, saj veš, kdo sem jaz. (Vitu in Vojcu, ki še vedno ležita na tleh.) Kdo je zmagal?

Vito in Vojc ustaneta. Vojc se vrne na trosed, Vojc in Lahki pa se nekaj časa gledata, nato objameta.

LAHKI: Pogrešal sem te.

VITO: Tudi jaz tebe.

LAHKI: Kako je, stari prijatelj?

VITO: Jebiga, preživel sem. Vidim, da si tudi ti.

LAHKI: Sem. Važno je, da sva do konca ostala profesionalca.

VITO: To.

LAHKI: Nekatere stvari so nam uspele, druge niso.

VITO: Glej, glej, zredil si se.

LAHKI: Vesna me dobro hrani.

VITO (ga zagrabi za suknjič): Sem ti rekel, da je ne smeš osvajati!

LAHKI: Rekel, pa kaj!

VITO: In?

LAHKI: Ona je mene osvajala. Jaz sem se skušal...

VESNA: Ne laži, Lahki. Drug drugega sva osvajala.

VITO: Zakaj lažeš, Lahki?

LAHKI: Potem sem se zaljubil...

VITO: Kako si drzneš trditi, da si ostal profesionallec do konca. Jaz sem ostal profesionallec do konca. Nisem se žensk dotaknil, dokler nismo končali nalog. Tak je bil ukaz!

LAHKI: Dobro, ti si pač malo boljši profesionallec.

VITO (ga odrine): A se zavedaš, da so moje nečakinje tvoji otroci!

LAHKI: Se!

VITO: Se zavedaš, da bom moral ubiti očeta svojih nečakinj?
(Izveče pištolo.)

LAHKI: Saj ne misliš resno.

VITO: Prišel sem te ubit. Da. Zaradi tistega, kar si storil Vojcu.

LAHKI: Klinc, tak je bil ukaz.

VITO: Ne govorim o ukazu. Govorim o tistem, kar je bilo prej. Ko si jo poljubil na usta.

LAHKI: Trenutek slabosti.

VITO: Trenutek slabosti? Nihče! Nihče ne sme poljubiti žene mojega brata na usta. Še posebej ne bi smel ti, Lahki! Niti v trenutku slabosti.

VOJC: Vito, nehaj, jaz sem že vse skupaj pozabil. Sicer pa je Darja mrtva...

VITO: Utihni, novinarček! Saj ne veš, o čem govorim! Že takrat bi ga moral ubiti. Na svojo roko.

VESNA: Vito, prosim te, ne igray se z orožjem. Kakorkoli že, z Lahkijem se ljubiva.

VITO (jo oponaša): Ne igray se z orožjem, z Lahkijem se ljubiva. Lahki te nikoli ni ljubil!

VESNA: Ja, ti pa veš.

VITO: Vem! Enako bi storil, kot je on! Natančno isto! Natančno je vedel, kaj ga čaka, če začne zvezo z Darjo, s katerokoli žensko. Da ga bom moral na koncu ubiti! Zato je tebe oplodil. Dobro je vedel, da ne bom mogel ubiti očeta svojih nečakinj.

VESNA: Je to res, Lahki?

LAHKI: No, na začetku, potem pa sem se zaljubil vate. Saj veš, kako to gre... In še vedno te ljubim!

VESNA: Ubij ga, Vito!

VOJC: Se vam je vsem skupaj zmešalo, ali kaj! Vito, spravi pištolo. Ni vredno. Darja je mrtva...

VITO: Saj ga ne bom ubil zaradi Darje! Nisi razumel? Kršil je disciplino! Zaradi njega je razpadla Jugoslavija.

VOJC: Zaradi njega? Ta izjava je pa za naslovnico.

VITO: Naša naloga je bila odstraniti rakaste tvorbe naše družbe... Prav. (Spravi pištolo.) Nadaljuj, Lahki.

LAHKI: S čim naj nadaljujem?

VOJC: Lahko se odločiš za molk, ali pa spregovoriš. Mi smo svojo misijo končali.

LAHKI: A to? (Premor.) To se je zgodilo pred mnogimi, mnogimi leti. Ne, rajši me ubij, toda tega ne smem izdati...

VESNA: Zakaj ga siliš k izdajstvu?

VOJC: To nima zveze z izdajstvom. Naj prizna, kdo je in naj ti pove, da te ne ljubi, tako kot se spodobi, oziroma tako kot normalni moški ljubi normalno žensko. Lažje mu bo.

LAHKI: Res ne bi. (Premor.) No, če že siliš. Torej, pred mnogimi, mnogimi leti... Ampak, naj to ostane med nami. Kaj pa je Staremu?

VOJC: Pretvarja se, da ga je kap?

VITO: Nadaljuj.

LAHKI: Jaz sem bil najpametnejši in najlepši, zato je Vrhovni poveljnik imel najrajši mene. Zakaj pa se pretvarja, da ga je kap?

VOJC: Vito mu je povedal, kaj je počel v tujini, da bi se Stari končno pomiril in ga ne bi imel več za izdajalca.

LAHKI (Vitu): Povedal si mu, kaj si počel?

VITO: Daj, daj, nadaljuj.

LAHKI (oponaša otroka): Ne bom. Me je sram. (Se drži kot otrok, ko mu je nerodno.)

VESNA: O, hudič, spet je začel.

VITO: Kaj je začel?

VESNA: Obiskala sem najmanj dvajset psihiatrov. Nobeden mi ni znal svetovati.

VITO: Kaj svetovati?

VOJC: Pretvarja se, da je šef mafije.

VITO: A zdaj?

VOJC: Ne, na splošno.

LAHKI: Jaz bi lulal. A grem lahko lulat?

VOJC: Polulaj se v hlače, mulec!

LAHKI (se cmeri): Mami, mami... (Stopi k Vesni.)

VESNA: Jaz nisem tvoja mama!

LAHKI: Mami, stric Vojc mi je rekel, da se lahko polulam v hlače. A ne da se ne smem? (Stoji kot kup nesreče.)

VESNA: Grozno mi je, ko je tak.

VITO:(stopi k Lahkiju): Lahki...

LAHKI: Stric, kdo ste pa vi?

VITO: Ne zajebavaj.

LAHKI: Stric mi je rekel, da ne zajebavam, a lahko tudi jaz njemu rečem, naj ne zajebava?

VOJC: Ja.

LAHKI (Vitu): Ne zajebavaj.

VITO: Priden fantek si, zdaj pa poslušaj. Najprej smo umazani, potem vsiljivi in na koncu nezaželeni, kaj pa je vmes? Pomisli, Lahki.

LAHKI (skloni glavo, nato jo vzdigne): Vmes pa je lepota, kar nič ne šteje, ko si umazan, vsiljiv in na koncu nezaželen.

VITO (ga objame): Lahki, konec je. Ničesar se ti ni treba bati.

VESNA: Kaj pa je zdaj to?

VOJC: Bratovščina sivega vrabca.

VESNA: Kakšna bratovščina?

VOJC: Nalijmo si čisti špricer. Vito, ga boš zdaj ubil ali ne?

VITO: Nisem vedel, da je tako hudo z njim.

VESNA: Le jaz vem, kako je. Stokrat sem mu rekla, da ga imam rada takšnega, kakršen je. Ne vem, zakaj se mora spreminjati v nekoga drugega.

VOJC (se jima približa, Vitu): Kako hudo je pa s tabo?

VITO: Ne razumem.

VOJC: Je s tabo vse v redu?

VITO: Je.

VOJC: Nisem prepričan.

VITO: Vse je pod kontrolo.

VOJC: Je res?

9

*Stari sedi na naslanjaču, prelistava fascikel. Vojc sedi na trose-
du, pravkar je končal pogovor po mobiju. V ozadju se sprehaja
Lahki.*

VOJC: Pomiri se, Lahki. Vesninega poroda ne boš pospešil, četudi se še tako močno trudiš z živčnim sprehajanjem.

LAHKI: Daj, prižgi televizor.

VOJC: Zakaj? Bodo prek televizije obvestili, da se je rodila tvoja tre-
tja hči?

LAHKI: Ne bo hči! Sin bo.

VOJC: No, ja, po tvoje so se na ultrazvoku zmotili.

LAHKI: So.

VOJC: Pa kaj potem, če bo še ena hči. Bodo tri sestre. Lahki, lahko se boš hvalil, da si ustvarjal kot Čehov.

LAHKI: Pogrešam Vita.

STARI: Ne omenjaj ime tega dezenterja v moji prisotnosti!

LAHKI: Vedno sem se držal parole: ni važno, če izgubimo vojno, važno je da ne smemo izgubiti nobene bitke.

STARI: Takšne neumnosti nisem slišal že dolgo.

LAHKI: Nekaj vam moram priznati. Jaz nisem človek.

STARI: Seveda nisi, ko pa se ukvarjaš z mafijskimi posli. Dokazal bom, da je Armija bila gnezdo mafije, ki se je infiltriralo s pomočjo sovražnih sil zahoda in vzhoda.

VOJC: Juga in severa.

LAHKI: Ne, resnično nisem človek.

VOJC: Kaj pa si? Angel, ki je padel z neba?

LAHKI (začudeno): Ti si ves čas to vedel?

VOJC: Ne serji, Lahki.

LAHKI: Ja, padli angel sem.

VOJC (se zazre vanj): Hudiča, kako tega nisem prej opazil.

LAHKI: Ne zajebavam se. Padli angel sem...

VOJC: Kdo pa te je porinil z neba?

LAHKI: Saj sem vedel, da mi nihče ne bo verjel. Vsi so prepričani, da sem odraščal v sirotišnici, medtem ko...

VOJC: Skrajšaj, povej, zakaj so te vrgli iz vlade angelov?

LAHKI: To je dolga zgodba. Predsednik angelov, ali bog, kot ga ljudje napačno imenujejo, me je imel zelo rad na začetku.

VOJC: Na kakšnem začetku?

LAHKI: Ti tega ne bi razumel. Rad me je imel, ker sem bil najlepši in najpametnejši. Toda radi so me imeli tudi drugi angeli. Zdaj ne vem, ali je bil angelski predsednik, ali bog, ljubosumen name in me je hotel imeti le zase, ali pa se je bal, da bom na naslednjih volitvah zmagal... prisežem, da sploh nisem namera-val kandidirati za boga, mislim, predsednika angelov. Tam zgoraj je zelo krut boj med angeli, mislim, za položaje. Zmaga najmočnejši. Drug drugega zalezujejo, drug drugemu podtikajo polena pod noge... Potem pa sem predsedniku angelov povedal v obraz, vse kar mu gre.

VOJC: Zato te je pospremil do vrat in te brcnil na zemljo.

LAHKI: No, ni bilo ravno tako. Da je to lahko storil, si je moral najprej omisliti zlo kot del dobrega. Iskal je podporo med angeli, lobiral in uspel. Njegov predlog so sprejeli z dvotretjinsko večino. Tisti, ki se nismo strinjali, smo za kazen dobili ukaz, da začnemo razširjati zlo po svetu. Tako se je tudi mene znebil. Obljubil mi je, ker me je še vedno imel rad nekako globoko v srcu, da se bom spet smel vrniti gor, če bom spočel sina.

VOJC: Ne nakladaj.

LAHKI: Moj sin naj bi odrešil svet od zla, ki je sicer del dobrega.

VOJC: A ne veš, da angeli nimajo kurca.

LAHKI: Imajo pa jajca. Vama Vesna ni povedala, da sva se odločila za umetno oploditev?

VOJC: Ne.

LAHKI: No, to je to.

VOJC: Čakaj, čakaj, praviš, da angeli imate jajca, se pravi, imate seme, spermo?

LAHKI. Tako je.

VOJC: Skozi kaj vam pa brizgne? Skozi usta?

LAHKI: To je skrivnost, ki jo itak ne bi razumel, četudi ti jo povem.

VOJC: A ti sploh serješ? Ga poslušáš, Stari?

STARI: Poslušam. Preserava se na veliko. Nič čudnega ni, da je Armija trpela poraze na vsakem koraku, ko pa so imeli take angele varuhe. Sicer pa, moški bi storil vse, da bi dobil sina. Za takšen cilj postane tudi angel.

Premor.

LAHKI: Ne verjameta mi?

VOJC: Ne.

10

Vito še vedno objema Lahkija. Vesna in Vojc gledata televizijo, poročila. Stari še vedno zre nepremično predse.

VOJC: Če bosta še nekaj časa v takšnem položaju, se bosta še...

VESNA (ga s komolcem): Tiho bodi!

VOJC: A Lahki hoče večkrat tako lulat! Tega še nisem doživel pri njem.

VESNA: Veš kaj, Vojc, jaz sem se vsega tega že navadila. Grozno mi je, ko se začne pretvarjati v družbi, ki ga ne pozna. In če mene ni zraven. K sreči se to zelo redko zgodi. Ti nisem pravila, da sem ga zadnjič komaj rešila pred hospitalizacijo v norišnici. (Kaže s prsti.) Toliko je manjkalo.

VOJC: Mogoče bi mu vseeno pomagali.

VESNA: Daj, no, še nihče se iz norišnice ni vrnil pameten.

VITO: Dobro si naredila, Vesna. Lahki ni nor. (Lahkiju.) Je sedaj v redu?

LAHKI (prikima): Veš, da je. (Sede zraven Vesne.)

VITO: Lahki je toliko nor, kot sem jaz.

VOJC: No, potem mu ni pomoči.

VITO: Ha, ha.

LAHKI: Tega ne bi smel storiti. Predsednik angelov bo priznal, da sem dobil sina. Vendar ne na tak način.

VOJC: Na kakšen način?

VESNA: Ne spodbujaj ga.

LAHKI: A veste, da sem jaz zakuhal te reči okrog genetskih raziskav, kloniranja. To je bil edini način, da sem lahko primoral sedanjega predsednika angelov, da me vzame nazaj gor. Zdaj imam tri sinove. Dva sem naredil za rezervo.

VESNA: Se šališ? Tri sinove? S katero pa?

LAHKI: Z materijo naravo. Dal sem se klonirati.

VOJC: Zdaj si ga pa ti spodbudila.

VITO: Lahki, kar je bilo, je bilo.

VOJC (Vesni): Za hrtom ti je... naredil... mislim...

VESNA: Utihni.

LAHKI (vstane): Vesna, Vito, Vojc, Stari... A ga je res kap? No, ni važno. Nastopil je čas slovesa! Moram se vrniti gor. Lepo je bilo živeti z vami tu na Zemlji. Bili ste dobri z mano, lahko bi bili boljši, toda ljudje ste in vas razumem, ne veste, kaj delate. Zdaj odhajam...

VESNA: Hej, hej, Lahki, me misliš pustiti samo s tremi hčerami, ali kaj?

LAHKI: Ko pridem gor, se bom pogovoril z ostalimi angeli in samim predsednikom. Uredili bomo, da boš našla dobrega moža, ki bo skrbel zate in hčere. To znamo zelo dobro urediti.

VESNA: Sedi, Lahki, saj ne misliš resno.

LAHKI: Vesna, moram gor. Kličejo me. Tu ne smem več živeti. Ne znam. Že preveč škode sem naredil.

VOJC: Me pa res zanima, kako boš šel gor. Te smem pospremiti in ti pomahati?

LAHKI: Smeš. (Iz vleče pištolo, jo da v usta, usmerjeno proti žrelu, rahlo na desno.)

VESNA: Lahki, si znorel! Kaj pa počneš!

VOJC: Če si že želiš raztreščiti možgane, pojdi ven. Jaz ne bom pospravljaj za tabo.

VITO: Cev nima usmerjene proti možganom, pač pa v notranjost proti srcu. Bolj učinkovito je, in ne zgleda tako grozno. Povzroči le notranjo krvavitev.

VOJC: Nič ne zapacka okrog sebe?

VITO: Ne. Morda potem, če bruhne kri.

VOJC: Nič ne bom tvegaj. Lahki, pojdi se ven ubijaj.

VESNA: Kaj čvekata, norca? Preprečita mu, da se ubije!

VITO: Kaj pa naj storiva?

VOJC: Saj si ne upa.

VESNA: Lahki. Daj, vsaj objemi me za slovo.

Stari se zvrne z naslanjača. Ostali se ozrejo proti njemu.

VOJC (stopi k njemu): Živ je. Za hip sem se ustrašil. (Mu pomaga nazaj na naslanjač.)

STARI: Zaspal sem. Spanec me je premagal. Zakaj pa Lahki drži pištolo v ustih? A je čokoladna?

LAHKI (vzame pištolo iz ust): Potovanje je odpovedano.

VESNA: Hvala bogu.

VOJC: Hvala predsedniku angelov.

STARI: Sedite, otroci, nekaj moramo razčistiti.

Sedejo. Premor.

VOJC: No?

STARI: Poslušal sem vas in opazoval. (Premor.) Poslušal in opazoval. (Premor.) Kaj na rečem? (Premor.) Nikoli ne boste srečni. (Premor.) Kaj naj vam še rečem? (Premor.) Pretvarjajte se, kot da se nič ni zgodilo. (Premor.) Saj se ni nič. Le življenje. (Premor.) A hočete slišati nekaj zelo, zelo iskrenega. (Premor.) Tudi jaz se bom naprej pretvarjal. Da mi bo lažje. (Vzame fascikel.) Briga me, zakaj je Armija propadla. Vrgel ga bom v smeti. Zgodovino je treba vrači na smetišče zgodovine. Vidva, Vito in Lahki, boleha za povojaškim sindromom. Učili so vaju, da se najlažje preboli s pretvarjanjem. (Vstane.) Grem. Pretvarjajte se, kot da se nič ni zgodilo. Ti, Vito, pretvarjajte se. Pa kaj, če si uničil desetine emigrantskih družin. Spletkaril, podtikal, naročal atentate... Pretvarjaj se, da si nekaj drugega. Saj si nekaj drugega. Tisto nisi bil ti. (Premor.) Grem. To bom vrgel v smeti in potem bom šel v hipermarket. Naj me pogoltne, če si upa. (Si nadene plašč.) Tudi jaz se bom pretvarjal, da nikoli nisem bil v JLA. Ti, Vojc, se pretvarjaj, da so sadje in zelenjava, ki jih dobavljaš, boljši od tvojih kolumn. (Pripravljen za odhod.) Ti, Lahki, ne skrbi. Niče ne bo zvedel, da si angel zla. Da si ubil Vojčevega šefa, da si ubil Darjo... Zaradi višjih ciljev si to storil. Da pa te je Vojc razočaral, ker ni kandidiral za mesto glavnega in odgovornega urednika in mu tega nisi mogel ne smel povedati. Zdaj mu lahko. (Odide.)

Premor. Vsi zrejo predse.

VOJC: O čem je Stari govoril?

VITO: Ves čas je vedel.

VOJC: Tudi ti si vedel!

LAHKI: Ukazali so mi.

VOJC: Kdo ti je ukazal! (Premor.)

VITO: Jaz sem mu ukazal.

VOJC: Jebenti!

VITO: Tudi meni so naročili.

VOJC: Ubili ste dobrega človeka.

LAHKI: Nismo ga. Pospešili smo njegov infarkt.

VOJC: Isti kurac! Zakaj pa Darjo, idiota?

LAHKI: Nagovarjala te je, da ne kandidiraš. Potem smo je zrinili s ceste.

VOJC: Zato si jo zapeljeval?

LAHKI: Ne, ni bilo potrebno. Le dal sem se zapeljati.

VOJC: Po nalogu si se zapletal z ženskami? V kakšnem svetu živim? Zakaj drug drugega ne ubijeta?

VITO: Ne bodi patetičen. Dobro si vedel, kaj počneva.

VOJC: Ampak ne meni, idiota! (V nadaljevanju jezno gleda predse.)

VITO: Prebolel boš. Brazgotine bodo ostale, a boš prebolel. Zaradi tega ne boš znorel. Midva z Lahkijem pa morda bova.

LAHKI: Nekoč se bom vrnil gor.

VITO: Boš vzal tudi mene s sabo? (Potegne pištolo.)

LAHKI: Vprašal bom...

VESNA: Zdaj pa dosti! Stari ima prav. Pretvarjajmo se. Dajmo! Lahki vstani in me primi pod roko. (Lahki vstane in jo prime pod roko.) Vojc, zdaj pa res morava iti. Varuško imamo do enajstih. Večer je bil lep. A ne, Lahki?

LAHKI: Mislim, da bi ga morali ponoviti. V kratkem.

VESNA: Greva, Lahki. Lep večer še naprej, Vojc.

LAHKI: In mirno spanje.

VESNA: Vito, najbrž si želiš videti svoje nečakinje. Predlagam, da nocoj greš z nama. Pri nas lahko tudi prespiš. Razen...

LAHKI: Zelo vesela bi bila, če bi bil naš gost. Tvoje nečakinje bodo zelo vesele, da te bodo končno spoznale.

VITO (spravi pištolo): Ja, z vama grem. Pridem za vama.

VESNA: Prav.

Vesna in Lahki se napravita in odideta. Nekaj časa zre v Vojca, nato se napravi, vključi televizor in odide.

11

Vojc zre v vključen televizor. Vstopi Stari, sleče plašč, položi vrečko na klubsko mizo.

STARI: Uspel sem. V hipermarketu sem kupil kruh.

Vojc izključi televizor, ne da bi pogledal v starega.

STARI: Voziček pa sem pustil kar na sredi ceste. Naj si pod nosom obrišejo, jaz ga že ne bom pospravljaj v bunker. Nisem več v kasarni.

VOJC: Junaško dejanje, Stari, junaško dejanje.

STARI: Kajpak! A je Vito kaj poklical?

VOJC: Ni.

STARI: Čudno. Obljubil je.

VOJC: Stari, Vito ni ničesar obljubil.

STARI. A res ni telefoniral?

VOJC: Vito nikoli več ne bo poklical. Sprijazni se s tem.

STARI (prisede): A ne sme?

VOJC: Se ti ne zdi, da je na to tvoje vprašanje nesmiselno odgovoriti?

STARI: Kaj pa Lahki? Tudi on se ni nič oglasil po telefonu? (Premor.) Kakšna gnida od človeka. Da gre zapustiti ženo in tri otroke. Hčere. Kdo jih bo zdaj možil? Še eno je težko omožiti, kaj šele tri. A misliš, da bo Vesna to zmogla sama? Brez moža?

VOJC: Prepričan sem, da bo zmogla.

STARI: Prepričan si, da bo. Če pa ne bo zmogla, obljubiš, da ji boš pomagal.

VOJC: Obljubim.

STARI: Da kar tako izgineta. Čez noč. Že nekaj časa te hočem vprašati. Si ti prijavil njuno izginotje?

VOJC: Nisem.

STARI: Zakaj pa je potem policija tri dni hodila k nama in nama postavljala čudna vprašanja?

VOJC: Stari, pred mano se ti ni treba pretvarjati. Dobro veš, zakaj je bila policija pri naju.

STARI: Ne vem. Ti mi povej.

VOJC (s težavo in s stisnjenimi ustnicami): V redu, povedal ti bom. Samo da mi daš mir za kakšen teden. Policija je hodila k nama ... Saj ne morem verjeti, da ti to že stotič pripovedujem. Da bi od naju izvlekla, kje sta Lahki in ...

STARI: Ampak to bi morali oni raziskati, poizvedovati ... In mama sporočiti, če kaj vedo. Res čudna policija.

VOJC (zavija z očmi): Vito je vedel, da bodo Lahkija kmalu aretirali, zato se je vrnil. Vrnil se je, da ga reši pred aretacijo. Si zdaj zadovoljen z odgovorom?

STARI: Ne vem, zakaj bi Vito reševal Lahkija pred aretacijo?

VOJC: Tvoj sin in tvoj zet sta bivša vohuna brez zaščite države. Zakaj? Zato ker sta opravljala umazane naloge specialne enote za državo, ki je razpadla, ki je ni več, in ju zatorej ne more več ščititi, jasno? Zato ščitijo drug drugega in se bodo ščitili, dokler ne bodo utonili v pozabo politikov, ki so s pomočjo tujih vohunskih specialnih enot prišli na oblast.

STARI (se zadovoljno smehlja): Vojc, daj da te poljubim. (Ga prime za glavo in poljublja na lica.) To je prava kolumna! Ponosen sem nate. Še posebej si mi vlil ponosa, ko sem te poslušal, kako si odgovarjal na vprašanja policistov. Jaz tega ne bi zmoget. Še sreča, da sem se takoj začel pretvarjati, da me je kap.

VOJC (se otepa): Nehaj!

STARI (ga spusti): Na urgenci sem se dobro držal. Ko so me strgali po podplatih, sem stisnil zobe in niti trznil nisem.

VOJC: Kmalu bi te operirali za prazen nič.

STARI: No, tako daleč pa le ni prišlo. Zdaj grem pa počivat. (Odide.)

Zvok Vojčevega mobilnika.

VOJC (se oglasi): Kaj je, Vesna? Ne, ni. Nobeden ni telefoniral. Poslušaj, Vesna, že stotič ti povem, da se Lahki ne bo nikoli vrnil. Kaj se zdaj cmeriš? Čez kakšnih dvajset, trideset let mogoče. Ja, ja, takoj ti bom sporočil, če bo poklical. (Prekine zvezo in zre v mobilnik, čez čas pritisne na tipke.) Ja, Vojc pri telefonu. (Poslušša.) Ja, poslušaj, jaz teh plastičnih paradižnikov ne bom prodajal. V redu, v redu. Spet ste nekaj delali za mojim hrbtom. Vi ga boste plačali, ne jaz! Vi! Iz lastnega žepa!

KONEC

2002.